



15.05.2013

Kj/50

§ 186

Stj / Den av ledamoten Mirka Vainikka väckta motionen om en äldreombudsman

Bordlades 15.05.2013

HEL 2012-015498 T 00 00 03

Beslut

På förslag av ordföranden beslutade stadsfullmäktige bordlägga ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige beslutar anse den av ledamoten Mirka Vainikka väckta motionen vara slutligt behandlad.

Föredraganden

Ledamoten Mirka Vainikka och 10 andra ledamöter föreslår i sin motion att det ska inrättas en tjänst som äldreombudsman för att stärka äldrerådets ställning och som sekreterare för detta.

Stadsstyrelsen hänvisar till inkomna utlåtanden och konstaterar att lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012, äldreomsorgslagen) träder i kraft 1.7.2013. I 11 § i lagen finns en bestämmelse om äldreråd, som kommunen ska inrätta för att garantera den äldre befolkningens möjligheter att delta och påverka.

Stadsstyrelsen konstaterar att det i Helsingfors inrättats ett äldreråd redan år 1997 som ett bestående samarbetsorgan mellan staden och de äldreorganisationer som verkar inom området. Äldrerådet i Helsingfors har varit en betydelsefull aktör i syfte att främja de äldres sak genom att komma med initiativ och förslag i ärenden som gäller de äldre och deras levnadsförhållanden samt ge utlåtanden om de olika förvaltningarnas planer och förslag som hänför sig till äldretjänster. Äldrerådet har också aktivt följt genomförandet av äldreomsorgerna i Helsingfors och fäst uppmärksamhet vid hur tjänsterna är strukturellt uppbyggda, hur tillräckliga de är och deras kvalitet.



15.05.2013

Kj/50

Stadsstyrelsen anser att Helsingfors äldreråds uppgifter i stor utsträckning är desamma som det föreskrivs om för äldreråd i den kommande lagstiftningen. Det föreskrivs inget om kommunala äldreombudsmän och deras uppgifter i lagen. Stadsstyrelsen anser att det är ändamålsenligt för sekreteraren i äldrerådet att känna till den strategiska planeringen i kommunen och kommunalförvaltningen, kommunens olika verksamhetsområden, lagstiftning, servicesystem samt hur system och förvaltning fungerar. Sekreteraren för äldrerådet, som social- och hälsoverket utnämner och som är planerare vid avdelningen sjukhus-, rehabiliterings- och omsorgstjänster, använder uppskattningsvis hälften av sin arbetstid för uppgifter som hör till sekreteraren för äldrerådet.

Stadsstyrelsen anser att de riktlinjer i stadens strategiprogram och budget som gäller tjänster för äldre förpliktar alla förvaltningar. Dessutom har man inom det förnyade social- och hälsovårdsväsendet ett allt tätare samarbete för att samordna tjänster och vård för äldre på bred bas av god kvalitet och i rätt tid. Sålunda anser stadsstyrelsen det inte vara ändamålsenligt att inrätta en särskild tjänst som äldreombudsman.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Mirka Vainikan aloite

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 29.04.2013 § 500

HEL 2012-015498 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättäneen katsoa valtuutettu Mirka Vainikan aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen



15.05.2013

Kj/50

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Talous- ja suunnittelukeskus 13.3.2013

HEL 2012-015498 T 00 00 03

Talous- ja suunnittelukeskus pitää tärkeänä ikäihmisten elinolojen edistämistä ja palvelujen turvaamisesta. Vanhusasiamiehen tehtävän perustamisesta kaupunginhallitus on todennut mm. 16.5.2011, että suurin osa ehdotetulle vanhusasiamiehelle esitetystä tehtäväkokonaisuudesta toteutuu jo nyt normaalitoimintana vanhusten palvelujen työntekijöiden sekä sosiaali-, potilas-, veteraani- ja vammaisasiamiesten toimesta. Asiamiesten tehtäviin kuuluu neuvoa sekä asiakkaita että heidän läheisiään, tiedottaa asiakkaiden oikeuksista ja opastaa heitä esimerkiksi muistutuksiin ja valituksiin liittyvissä asioissa. Khs piti perusteltuna odottaa tulevan vanhuspäalvelulain voimaantuloa ja arvioida uudelleen tarvittaessa sen jälkeen vanhusneuvoston ja ehdotetun vanhusasiamiehen asema ja tehtävät.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 980/2012, eli ns. vanhuspäalvelulaki (käytetään jäljempänä), vahvistettiin 28.12.2012 ja se astuu voimaan 1.7.2013. Vanhustalvelulaissa säädetään vanhusneuvostosta ja sen tehtävistä. Helsingin vanhusneuvostolle aikaisemmin määritellyt tehtävät ovat pitkälti samoja kuin nyt lakisääteistettävän vanhusneuvoston tehtävät. Sen sijaan lakiin ei ole sisällytetty määrittelyä kunnallisista vanhusasiamiehestä ja heidän tehtävistään. Sosiaali- ja terveystalvirasto on nimennyt vanhusneuvoston sihteerin tehtävään toiminnan suunnittelijan.

Sosiaali- ja terveystoimi yhdistyi 1.1.2013. Rakennemuudistus mahdollistaa entistä tiiviimmän sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistyön ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi. Lisäksi yhdistyminen tukee sekä laajapohjaista laadukkaiden ja oikea-aikaisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämistä että aiempaa parempaa iäkkäiden hoidon koordinoimista. Uusi sosiaali- ja terveystalvirasto jatkaa ja edelleen kehittää vanhusneuvoston, muiden hallintokuntien (asuminen, liikunta, kulttuuri ja joukkoliikenne) ja kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että kaupungin suunnittelujärjestelmässä tavoitteena on linjata asiat strategiaohjelmassa ja tavoitteet konkretisoituvat talousarviossa.



15.05.2013

Kj/50

Strategiaohjelmaan on sisällytetty kaikkia hallintokuntia velvoittavat vanhuspalveluja koskevat kaupungin yhteiset linjaukset.

Edellä mainittuihin seikkoihin viitaten talous- ja suunnittelukeskus ei pidä tarpeellisena erillisen vanhusasiamiehen toimen perustamista turvaamaan ikäihmisten palveluja.

Lisätiedot

Katja Rimpilä, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 26.02.2013 § 43

HEL 2012-015498 T 00 00 03

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti antaa seuraavan lausunnon:

"Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, eli ns. vanhuspalvelulaki (käytetään jäljempänä), vahvistettiin 28.12.2012 ja se astuu voimaan 1.7.2013. Laki täydentää sosiaali- ja terveydenhuollon yleis- ja erityislainsäädäntöä. Lain tarkoitus on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia sekä edistää sen mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja palvelujen kehittämiseen kunnassa. Lisäksi lain tarkoitus on parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä vahvistaa hänen mahdollisuuttaan vaikuttaa hänelle järjestettävien palvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan.

Vanhuspalvelulain 2 luvussa säädetään kunnan yleisistä velvollisuuksista. Lain 5 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain. Lain 6 § painottaa iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyyden ja laadun vuosittaista arviointia kunnan alueella. Arvioinnin pohjaksi kunnan on kerättävä säännöllisesti palautetta palveluja käyttäviltä, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä kunnan henkilöstöltä. Arvioinnissa on lisäksi otettava huomioon sosiaaliasiamiehen vuosittaisessa selvityksessä esitetyt havainnot.



Vanhuspalvelulain 11 §:ssä säädetään vanhusneuvostosta. Kunnan on asetettava ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto on otettava mukaan 5 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmisteluun ja 6 §:ssä tarkoitettuun arviointiin. Lisäksi neuvostolle on muutoinkin annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta.

Helsinkiin on perustettu vanhusneuvosto jo vuonna 1997 ilman lainsäädännön veloitetta. Helsingin vanhusneuvosto on Helsingin kaupungin ja sen alueella toimivien vanhusjärjestöjen pysyväisluonteinen yhteistyöelin. Kaupunginhallitus päätti 18.2.2013 asettaa toimikaudeksi 2013 - 2014 vanhusneuvoston ja valita siihen 19 jäsentä. Vanhusneuvoston jäsenistä on muodostettu työryhmiä, jotka ovat valmistelleet esityksiä ja lausuntoja vanhusneuvoston työvaliokunnan ja kokousten käsiteltäväksi. Neuvosto on kokoontunut kerran kuukaudessa kesäkuukausia lukuun ottamatta. Vanhusneuvosto on ollut merkittävä toimija ikäihmisten asioiden edistäjänä tekemällä aloitteita ja esityksiä vanhuksia ja heidän elinolojaan koskevissa asioissa sekä antamalla lausuntoja eri hallintokuntien vanhusten palveluihin liittyvistä suunnitelmista ja ehdotuksista. Vanhusneuvosto on myös seurannut aktiivisesti vanhuspalvelujen toteutumisesta Helsingissä ja kiinnittänyt huomiota palvelujen rakenteelliseen järjestelyyn, riittävyteen ja laatuun.

Valtuustoaloitteessa on rinnastettu vanhus- ja vammaisneuvosto ja edellä mainittujen neuvostojen sihteerin tehtävät. Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että vammaisasiamiehestä ei säädetä vammaispalvelulaissa, kuten ei vanhusiasiamehestäkään voimaan astuvassa vanhuspalvelulaissa. Vammaisasiamiehen toimen perustamishistoria liittyy Helsingissä toimineiden vuonna 1982 perustetun vammaisasiain neuvottelukunnan ja vuonna 1986 perustetun erityishuoltoneuvoston yhdistämiseen. Vuoden 1987 vammaispalvelulaki virallisti ja lakisääteisti vammaisneuvostojärjestelmän koskemaan kaikkia kuntia. Vuonna 1991 Helsingissä korvattiin vammaisasiain neuvottelukunta ja erityishuoltoneuvosto vammaisneuvostolla. Uuden neuvoston toimintasäännön mukaan neuvoston sihteerinä toimii vammaisasiamies. Kahden neuvoston tehtävien yhdistämisen katsottiin tarvitsevan riittävät toimeenpanevat resurssit ja uuden järjestelyn edellyttävän päätoimista toimihenkilöä.



Vanhusasiamiehen tehtävän perustamista Helsinkiin on käsitelty kaupunkitasolla useaan otteeseen. Kaupunginhallitus on todennut vuonna 2011 sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä talous- ja suunnittelukeskuksen lausuntoihin perustuen, että suurin osa ehdotetulle vanhusasiamiehelle esitetystä tehtäväkokonaisuudesta toteutuu jo nyt normaalitoimintana vanhusten palvelujen työntekijöiden sekä sosiaali-, potilas-, veteraani- ja vammaisasiamiesten toimesta. Asiamiesten tehtäviin kuuluu neuvoa asiakkaita ja heidän omaisiaan/läheisiään ja tiedottaa asiakkaiden oikeuksista sekä opastaa heitä esimerkiksi muistutuksiin ja valitukseen liittyvissä asioissa. Lisäksi edellä mainittujen tahojen lausuntoihin on kirjattu viittaus sosiaali- ja terveysministeriössä tuolloin valmistelussa olleesta vanhustalvuelulaista, jonka oletetaan määrittelevän myös vanhustalvueluoston ja mahdollisten kunnallisten vanhusasiamiesten aseman ja tehtävät. Pidettiin perusteltuna odottaa tulevan vanhustalvuelulain voimaantuloa ja arvioida uudelleen tarvittaessa sen jälkeen vanhustalvueluoston ja ehdotetun vanhusasiamiehen asema ja tehtävät.

Kuluvan vuoden heinäkuussa voimaan astuvassa vanhustalvuelulaissa säädetään vanhustalvueluostosta ja sen tehtävistä. Sosiaali- ja terveyslautakunta haluaa tuoda esille, että Helsingin vanhustalvueluostolle aikaisemmin määritellyt tehtävät ovat pitkälti samoja kuin nyt lakisäätöistettävän vanhustalvueluoston tehtävät. Sen sijaan lakiin ei ole sisällytetty määrittelyä kunnallisista vanhusasiamiehestä ja heidän tehtävistään.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että vanhustalvueluoston sihteerin on tarkoituksenmukaista tuntea kunnan strategista suunnittelua ja kunnallishallintoa, kunnan eri toimialoja, lainsäädäntöä, palvelujärjestelmiä sekä järjestelmien ja hallinnon toimintatapoja. Sosiaali- ja terveysvirasto on nimennyt vanhustalvueluoston sihteerin tehtävään toiminnan suunnittelijan. Toiminnan suunnittelijan työajasta on arvioitu käytettävän noin puolet vanhustalvueluoston sihteerin työtehtäviin.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että vanhusten hoito-, hoiva- ja asumispalvelujen turvaaminen, neuvonnan antaminen ja asiakkaan oikeuksista tiedottaminen on säädetty hallintolaissa, asiakas- ja potilaslaisissa sekä sosiaali- ja terveydenhuoltolaissa kuntien ja kunnan viranomaisten tehtäväksi. Velvoite koskee kaikkia kunnan työntekijöitä ja sisältyy työntekijän perustehtävään. Sosiaali- ja terveysvirastolla on myös käytössä yhteensä 5 asiamiehen työpanos (2 potilasasiamiestä, 1,5 sosiaaliasiamiestä, 1 vammaisasiamies ja 0,5 veteraanasiamiestä). Lisäksi tulevan vanhustalvuelulain mukaan kunnan on nimettävä iäkkäälle henkilölle vastuutyöntekijä, jos hän tarvitsee apua palvelujen toteuttamiseen ja yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa (17 §).



15.05.2013

Kj/50

lääkäiden henkilöiden neuvontapalveluista, palveluntarpeiden selvittämisestä ja niihin vastaamisesta huolehtivat lukuisat sosiaali- ja terveystoimien työntekijät.

Sosiaali- ja terveystoimien yhteistyö aloitteen tekijöiden näkemykseen ikäihmisten elinolojen edistämisen sekä palvelujen turvaamisen ja kehittämisen tärkeydestä. Vanhusneuvostojen lakisääteistäminen vahvistaa niiden asemaa iäkkäiden ihmisten näkemysten välittäjänä päätöksenteon eri portaille. Vanhusneuvosto toimii kanavana, jonka kautta asioita kuljetetaan tarkoituksenmukaisille foorumeille. Sosiaali- ja terveystoimien yhteistyö korostaa, että kaupungin suunnittelujärjestelmässä tavoitteena on linjata asiat strategiaohjelmassa ja talousarviossa. Strategiaohjelmaan on sisällytetty kaikkia hallintokuntia velvoittavat vanhustalousta koskevat kaupungin yhteiset linjaukset. Näin on varmistettu, että tätä ikäryhmää koskevat linjaukset velvoittavat kaikkia hallintokuntia, eivätkä ikäihmisten asiat jää esimerkiksi vain sosiaali- ja terveystoimien vastuulle.

Sosiaali- ja terveystoimi yhdistyi 1.1.2013. Rakenneuudistus mahdollistaa entistä tiiviimmän sosiaali- ja terveystalouksien yhteistyön ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi. Lisäksi yhdistyminen tukee sekä laajapohjaisia laadukkaiden ja oikea-aikaisten sosiaali- ja terveystalouksien kehittämistä että aiempaa parempaa iäkkäiden hoidon koordinoimista. Uusi sosiaali- ja terveystoimien jatkaa ja edelleen kehittää vanhusneuvoston, muiden hallintokuntien (asuminen, liikunta, kulttuuri ja joukkoliikenne) ja kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Sosiaali- ja terveystoimien yhteistyö ei näin ollen pidä tarpeellisenä erillisen vanhusasiain toimien perustamista turvaamaan ikäihmisten palveluja.

Terveystalouksien arviointi

Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kannalta on tärkeää, että he saavat asianmukaista palvelua ja hoitoa sekä tukea arjessa selviytymiseen. Kunta voi tukea ikäihmisiä riittävästi ja oikea-aikaisilla palveluilla ja toimenpiteillä sekä yhteistyöllä eri tahojen kanssa.

Kunnan velvollisuus on ottaa vanhusneuvosto mukaan kunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan kaikissa asioissa, jotka koskevat ikääntyneitä väestöä. Vanhusneuvoston toiminta vahvistaa omalta osaltaan ikäihmisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia elinolojaan koskevien päätösten valmistelussa ja palvelujen kehittämisessä. Ikäihmisiä koskevilla strategisilla linjauksilla ja niiden toimeenpanoa tukevilla toimintasuunnitelmilla kunta voi edesauttaa tavoitteiden toteutumista myönteisten terveystalouksien saavuttamiseksi."



15.05.2013

Kj/50

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

Leila Pitkäalho, kehittämissuunnittelija, puhelin: 310 44569
leila.pitkaalho(a)hel.fi